

*Arbejdsmarkedsrådet for Ribe Amt*  
*Arbejdsmarkedet i Ribe Amt*  
*– Udfordringer det næste årti*  
*Hovedrapport - Pendling*

Marts 2004





*Arbejdsmarkedsrådet for Ribe Amt*  
*Arbejdsmarkedet i Ribe Amt*  
*– Udfordringer det næste årti*  
*Hovedrapport - Pendling*



# Indhold

Side

1. Den geografiske mobilitet i regionen .....	1
1.1. Pendlingsmønstre for Ribe Amt samlet set.....	2
1.1.1. Ribe Amt er et nettoindpendlingsamt .....	2
1.1.2. Særlig indpendling fra Vejle og Sønderjyllands amter er stor .....	3
1.1.3. Ribe Amt er særlig afhængig af indpendling af KVVU'ere og LVVVU'ere .....	4
1.1.4. Knap 10% pendler ind fra et fjernt opland .....	5
1.1.5. Særligt offshore-industrien og LEGO er afhængige af arbejdsstyrkens mobilitet .....	6
1.2. Arbejdskraftoplande i regionen .....	7
1.2.1. Esbjergs arbejdskraftopland.....	8
1.2.2. Grindsteds arbejdskraftopland .....	10
1.2.3. Ribes arbejdskraftopland .....	12
1.2.4. Vejens arbejdskraftopland.....	13
1.2.5. Vardes arbejdskraftopland .....	15
1.2.6. Billunds arbejdskraftopland .....	16
1.2.7. Statistisk afgrænsning af delarbejdsmarkederne i Ribe Amt .....	18



## 1. Den geografiske mobilitet i regionen

Geografisk mobilitet er et udtryk for arbejdsstyrkens bevægelse mellem bopæl og arbejdssted. Mobilitet i den forstand er interessant ud fra et arbejdsmarkedspolitisk perspektiv, fordi høj mobilitet dels er med til at sikre balance på arbejdsmarkedet, og dels er udtryk for delarbejdsmarkedernes indbyrdes afhængighed.

Historisk har efterspørgsel efter arbejdskraft og bosætning været tæt knyttet til hinanden, hvor en stigende efterspørgsel efter arbejdskraft med bestemte kvalifikationer førte til en øget bosætning af den efterspurgte type arbejdskraft i en given region. Med en stadig mere udbygget infrastruktur er behovet for at bo tæt på arbejdspladsen blevet mindre, og bosætningsmønstret i dag er i højere grad bestemt af de generelle beskæftigelsesmuligheder i et område, priserne på boliger, områdernes udbud af kultur, forlystelser, uddannelsesmuligheder osv.

Samtidig har store dele af erhvervslivet været under forandring gennem de seneste ti år, hvor der er indført ny teknologi, særligt it, samt opstået et øget konkurrencepres udefra som følge af stigende internationalisering. Erhvervslivet vil fortsat forandres i de kommende ti år og sandsynligvis med endnu større hastighed. Der opstår dermed løbende et behov for nye kompetencer, der ikke kan opfyldes af det lokale arbejdsmarked alene.

Sammenhængen mellem udbud og efterspørgsel af arbejdskraft kan derfor ikke længere anskues lokalt, men skal ses i relation til et større geografisk område. Geografisk mobilitet er blevet en forudsætning for balance på arbejdsmarkedet, og arbejdskrafttoplandene er blevet større i løbet af de sidste ti år.

Vi sætter i dette kapitel fokus på den geografiske mobilitet i regionen og anvender *pendling* som indikator herfor, dvs. hvor mange, der krydser kommune- eller amtsgrænser for at komme fra bopæl til arbejdssted.

Vi anlægger først et helikopterblik og tegner et overordnet billede af pendlingsmønstrene for Ribe Amt som helhed. Efterfølgende zoomer vi ind på de enkelte kommuner i amtet.

## 1.1. Pendlingsmønstre for Ribe Amt samlet set

Vi sætter i dette afsnit fokus på Ribe Amt som ét af Danmarks 14 delarbejdsmarkeder.

### 1.1.1. Ribe Amt er et nettoindpendlingsamt

I Ribe Amt er antallet af arbejdspladser større end antallet af beskæftigede med bopæl i amtet. Der er 119.711 arbejdspladser i amtet, mens antallet af beskæftigede med bopæl i amtet tæller 116.877 personer<sup>1</sup>.

Det er imidlertid kun ca. 90% af de ca. 116.877 beskæftigede, som bor og arbejder inden for amtet. De resterende ca. 10% arbejder uden for amtet og pendler derfor over amtsgrænsen hver dag for at komme til og fra arbejde. Disse benævnes *udpendlere*.

Samtidig pendler cirka 14.000 personer ind over amtsgrænsen hver dag for at komme på arbejde på en arbejdsplads beliggende i amtet. Disse benævnes *indpendlere* og besætter ca. 12% af samtlige arbejdspladser i amtet.

Der er således et arbejdskraftunderskud i regionen og Ribe Amt er et *nettoindpendlingsamt* – med en nettoindpendling på ca. 3.000 personer – og er således afhængig af at kunne rekruttere arbejdskraft fra andre amter.

Der er sket en vækst i pendlingen fra 1993 til 2002. Det gælder både antallet af *indpendlere* til amtet, som er øget med knap 38% fra 1993 til 2002, og antallet af *udpendlere*, der i samme periode er steget med godt 30%. Til sammenligning er antallet af arbejdspladser i amtet vokset med 4%, mens antallet, der bor og arbejder i amtet, kun er vokset marginalt fra 1993 til 2002.

De nye arbejdspladser, der er skabt i amtet i perioden 1993 til 2002, er således blevet besat med personer bosat uden for Ribe Amt. Samtidig arbejder en stadig større andel af de beskæftigede borgere bosat i Ribe Amt uden for amtet. Arbejdsmarkedet i

---

<sup>1</sup> Disse tal er hentet fra RAS, som også blev anvendt i den tidligere analyse fra 2001 gennemført af Cowi. Vi vælger fortsat at bruge dette register her af hensyn til sammenligneligheden til den tidligere rapport. Senere vælger vi dog i stedet at anvende IDA-databasen som datakilde. IDA-databasen (Integreret Database for Arbejdsmarkedsforskning) er en integreret database med oplysninger fra en lang række administrative og statistiske registre om befolkningen, og dens tilknytning til arbejdsmarkedet.

Ribe Amt er dermed blevet stadig mere integreret med de omkringliggende arbejdsmarkeder i løbet af perioden.

### 1.1.2. Særlig indpendling fra Vejle og Sønderjyllands amter er stor<sup>2</sup>

Med undtagelse af Ringkøbing Amt, hvor der er tale om en lille nettoudpendling, bidrager de andre amter til at dække amtets arbejdskraftunderskud. Særligt indpendlingen til amtet fra *Vejle og Sønderjyllands amter*, dvs. amterne mod øst og syd, bidrager til at dække arbejdskraftunderskuddet.

Indpendlingen af arbejdskraft fra Vejle Amt er særlig stor idet i alt 5.135 personer pendler fra Vejle Amt til Ribe Amt. Trekantsområdet er storleverandør af arbejdskraft til Ribe Amt. Godt 40% af indpendlerne til Ribe fra Vejle Amt er således bosat i Vejle og Kolding. Endvidere bor en del indpendlere i to af de kommuner i Vejle Amt, der støder op til Ribe Amt. Det drejer sig om kommunerne Give og Egtved.

**Tabel 1.1: Indpendling fra og udpendling til andre amter**

	Antal indpendlere	Indpendlere – Søjleprocent	Antal udpendlere	Udpendlere – Søjleprocent	Nettoindpendling
København og Frederiksberg kommuner	357	2,7%	428	4,0%	-71
Københavns Amt	169	1,3%	373	3,5%	-204
Frederiksborg Amt	93	0,7%	120	1,1%	-27
Roskilde Amt	105	0,8%	66	0,6%	39
Vestsjællands Amt	158	1,2%	74	0,7%	84
Storstrøms Amt	135	1,0%	59	0,6%	76
Bornholms Amt	20	0,2%	22	0,2%	-2
Fyns Amt	908	6,9%	334	3,2%	574
Århus Amt	953	7,3%	560	5,3%	393
Viborg Amt	229	1,8%	188	1,8%	41
Nordjyllands Amt	501	3,8%	177	1,7%	324
Sønderjyllands Amt	2.628	20,1%	1.837	17,4%	791
Vejle Amt	5.135	39,3%	3.806	36,0%	1.329
Ringkøbing Amt	1.687	12,9%	1.819	17,2%	-132
Uoplyst	-	-	723	6,8%	-723
<b>Total</b>	<b>13.078</b>	<b>100,0%</b>	<b>10.586</b>	<b>100,0%</b>	<b>2.492</b>

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

<sup>2</sup> I de efterfølgende anvendes IDA-data. Populationen er afgrænset til lønmodtagere mellem 20 og 70 år, der er beskæftiget på et fysisk arbejdssted. Afgrænsningen betyder, at selvstændige og lønmodtagere uden fast arbejdssted, f.eks. sælgere, ikke er omfattet af analysen. Dette er valgt for at give et mere klart billede af pendlingsmønstrene.

Et tilsvarende billede tegner sig mod syd: Fra Sønderjyllands Amt pendler 2.628 personer til arbejdssteder i Ribe Amt. De primære leverandører af arbejdskraft hertil er de tre kommuner, der støder op til Ribe Amt; Rødding, Gram og Skærbæk kommuner.

### 1.1.3. Ribe Amt er særlig afhængig af indpendling af KVVU'ere og LVU'ere

I det følgende ser vi nærmere på, hvem det er der rejser hhv. ud og ind af amtet.

Følgende kendetegner de, der rejser *ud* af amtet:

- Mændene er generelt de mest mobile, da 15% af de mandlige beskæftigede arbejder uden for amtet mod kun 8% af kvinderne. For såvel mænd som kvinder er indpendlingen større end udpendingen og nettoindpendlingen er forholdsmæssigt af nogenlunde samme størrelsesorden.
- De yngre beskæftigede er lidt mere mobile end de ældre, da der er 14% af de under 25 år, der arbejder uden for amtet, mens andelen for de 50-66-årige er 9%. Den største nettoindpendling findes blandt de beskæftigede under 50 år, mens der er stort set lige mange, der pendler ind og ud af amtet blandt de ældste grupper på arbejdsmarkedet.
- Der er nettoindpendling til amtet for alle uddannelsesgrupper med undtagelse af beskæftigede med en mellemlang videregående uddannelse. De mest mobile personer findes blandt de beskæftigede med korte- og lange videregående uddannelser, hvor hhv. 15% og 17% arbejder uden for Ribe Amt.

De korte og lange videregående uddannelser er samtidig karakteriseret ved en høj indpendling. For de lange videregående uddannelser er det således over 25% af arbejdspladserne i Ribe Amt, der varetages af personer bosat uden for amtet.

Nettoindpendlingen er størst for personer med en *gymnasial* uddannelse. Blandt de *erhvervsfagligt* uddannede er der en høj nettoindpendling af elektrikere, samt maskinarbejdere. Begge grupper efterspørges i stort omfang af industrivirksomhederne i Esbjerg, herunder offshore-virksomheder.

Blandt de lange videregående uddannelser er nettoindpendlingen høj for erhvervsøkonomer og læger. For den sidstnævnte gruppe er der både tale om pendling, dvs. hvor der dagligt rejses mellem bolig og arbejde, samt om læger på en tidsbegrænset turnus, der har bibeholdt deres adresse uden for amtet.

Med de ovenfor nævnte uddannelsesretninger som mulige undtagelser er der ikke, specifikke uddannelser, der er stor mangel på eller overskud af i Ribe Amt. Men der er generelt større efterspørgsel efter personer med korte- og lange videregående uddannelser end udbuddet i amtet, hvilket peger på, at tilflytningen af disse typer arbejdskraft sker langsommere, end efterspørgslen stiger.

#### 1.1.4. Knap 10% pendler ind fra et fjernt opland

En del pendling over amtsgrænser foregår over relativt korte afstande, nemlig mellem nabokommuner på hver sin side af en amtsgrænse. Vi anlægger et fokus nedenfor, som ikke tager afsæt i amtsgrænser, men i stedet i pendlingsdistancen<sup>3</sup>. Vi sonder mellem følgende tre typer pendling, der defineres som:

- *Nær*: Pendling til en af bopælskommunens nabokommuner
- *Mellemlang*: Pendling til en kommune i næste række efter nabokommunen
- *Fjern*: Pendling til en kommune mere end to kommuner væk

Godt 60% af Ribe Amts arbejdspladser er besat af personer, der bor og arbejder i samme kommune. De resterende knap 40% pendler over enten en kommune- eller en amtsgrænse fra deres bopælskommune til deres arbejdssted. Ca. halvdelen af disse pendler nært, dvs. til en arbejdsplads, der ligger i nabokommunen, 9% pendler mellemlangt og 9% pendler fjernt.

Pendlingsmønstret varierer på tværs af de forskellige uddannelsesgrupper. Indpendlingen er størst for personer med en kort eller lang videregående uddannelse og mindst for personer, der alene har en grundskoleuddannelse. For sidstnævnte gruppe er det endvidere karakteristisk, at dem der pendler, stort set kun gør det fra nabokommunerne.

---

<sup>3</sup> Det er ikke muligt at udregne pendlingsdistancer i kilometerantal med afsæt i det foreliggende datagrundlag, hvorfor denne alternative løsning vælges. For hver kommune i amtet er tilknyttet et nært, et mellemlangt og et fjernt arbejdskraftopland.

**Tabel 1.2: Pendlingsmønstre – opdelt på uddannelsesgrupper**

	Bor og arbejder i samme kommune				I alt
	Nær	Mellem	Fjern		
1. Grundskole	65%	21%	7%	6%	24.398
2. Gymnasial	57%	16%	10%	17%	6.779
3. Erhvervsfaglig	62%	21%	8%	9%	40.504
4. KVVU	52%	20%	13%	15%	4.577
5. MVU	61%	20%	10%	9%	12.534
6. Bachelor	49%	17%	15%	20%	661
7. Lang videregående inkl. forsker	52%	14%	13%	21%	2.802
9. Uoplyst	67%	15%	8%	9%	1.124
I alt	62%	20%	9%	9%	93.379

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Kun godt halvdelen af de KVVU'ere og LVU'ere, der arbejder i amtet, bor og arbejder i samme kommune mod godt 60% samlet set. De to grupper adskiller sig dog ved, hvor langt de pendler mellem bopæl og arbejdssted. Hvor LVU'erne i høj grad indpendler fra et fjernt arbejdskraftopland, pendler KVVU'erne i større omfang enten nært eller mellemlangt for at komme fra deres bopæl til deres arbejdssted.

Pendlerne med de korte videregående uddannelser er primært fra de samfundsfaglige og tekniske fag. Antalsmæssigt er der færre med en kort videregående samfundsfaglig end teknisk uddannelse blandt pendlerne, men andelen, der pendler fra et fjernere opland end nabokommunerne, er højere, nemlig 71%.

Blandt personer med en lang videregående uddannelse pendler de samfundsvidenskabeligt og de sundhedsvidenskabeligt uddannede længst for at komme til arbejdspladser i Ribe Amt. Blandt de samfundsvidenskabeligt uddannede er det således næsten 80% af pendlerne, der er bosat længere væk end nabokommunen.

### 1.1.5. Særligt offshore-industrien og LEGO er afhængige af arbejdsstyrkens mobilitet

Opdeles pendlingen på brancher viser det sig, at der er meget stor forskel på, hvordan arbejdskraften bevæger sig over amtsgrænsen. Inden for Råstofudvinding og Forretningsservice er over 30% af de beskæftigede bosat uden for amtet. De to brancher adskiller sig fra hinanden ved, at hvor der stort set ikke er nogle borgere i Ribe Amt, der arbejder inden for Råstofudvinding uden for amtet, er næsten halvdelen af de beskæftigede inden for Forretningsservice ansat uden for amtet. Forskellen afspejler, at Råstofudvinding i Ribe Amt er en central erhvervs-klynge, der beskæftiger arbejdskraft

fra et stort opland, mens virksomhederne inden for Forretningsservice er lokaliseret over et større geografisk område.

Møbel-, sten-, ler- og glasindustri og anden industri er en central erhvervsklynge, hvor LEGO, som tilhører anden industri, fylder meget. Tekstil og Beklædning, samt Jern- og Metalindustri skaber i højere grad beskæftigelse uden for Ribe Amt.

Ikke overraskende er den offentlige sektor, dvs. Sundhedsvæsen, Undervisning, samt Sociale Institutioner overvejende et lokalt erhvervsområde, hvor der kun i begrænset omfang udveksles arbejdskraft med de omkringliggende amter. Det mest lokale private erhvervsområde er dog Finansierings- og Forsikringsvirksomhed.

## 1.2. Arbejdskraftoplande i regionen

Det største lokale arbejdsmarked i Ribe Amt er Esbjerg Kommune, hvor der i 2001 var knap 40.000 arbejdspladser. Udover i Esbjerg er der forholdsvis mange arbejdspladser i Varde, Vejen, Ribe, Billund og Grindsted kommuner, med over 6.000 beskæftigede lønmodtagere i hver. Halvdelen af disse kommuner er *nettoindpendlingskommuner*. Det drejer sig om Billund, Esbjerg og Vejen. Varde, Ribe og Grindsted er omvendt *nettoudpendlingskommuner*.

Analysen af amtets arbejdskraftoplande tager udgangspunkt i disse seks arbejdsmarkeder, der samlet set dækker godt 80% af lønmodtagernes arbejdspladser i Ribe Amt.

Indledningsvis belyses pendlingsmønstret omkring de seks centre ud fra hhv. nært, mellemlangt og fjernt pendlingsområde. Med afsæt i denne tilgang viser arbejdskraftoplandet for Billund og Vejen sig at være forholdsvis stort. Omkring 30% af de beskæftigede i disse kommuner bor længere væk end nabokommunerne. De øvrige kommuner er omvendt karakteriseret ved et forholdsvis lokalt arbejdsmarked, da ca. 85% af de beskæftigede i disse kommuner bor enten i kommunen eller i en nabokommune.

Vurderet ud fra mobiliteten blandt indbyggerne i de respektive kommuner tegner der sig et lidt andet billede. Ribe, som vurderet ud fra hvor arbejdskraften rekrutteres, kan karakteriseres som et lokalt arbejdsmarked, er et af de mest mobile arbejdsmarkeder vurderet ud fra, hvor indbyggerne arbejder. Også Vejen er kendetegnet ved, at borgerne er relativt mobile.

Billund adskiller sig fra Ribe ved, at arbejdskraften i høj grad rekrutteres fjernt fra kommunen, mens indbyggerne arbejder lokalt. Set i forhold til det store antal arbejdspladser i kommunen er det dog en relativt stor del af de beskæftigede borgere i kommunen, der arbejder længere væk end nærområdet.

Opgjort i forhold til indbyggernes arbejdsstedsområde, er Esbjerg fortsat et meget lokalt arbejdsmarked, da næsten 90% af de beskæftigede i Esbjerg arbejder i kommunen eller i en af nabokommunerne.

For Grindsted og Varde tegner der sig samme billede, hvad enten mobilitet vurderes ud fra, hvor arbejdskraften rekrutteres eller hvor indbyggerne arbejder.

I det følgende undersøges arbejdskraftoplandene i hver af de seks områder nærmere.

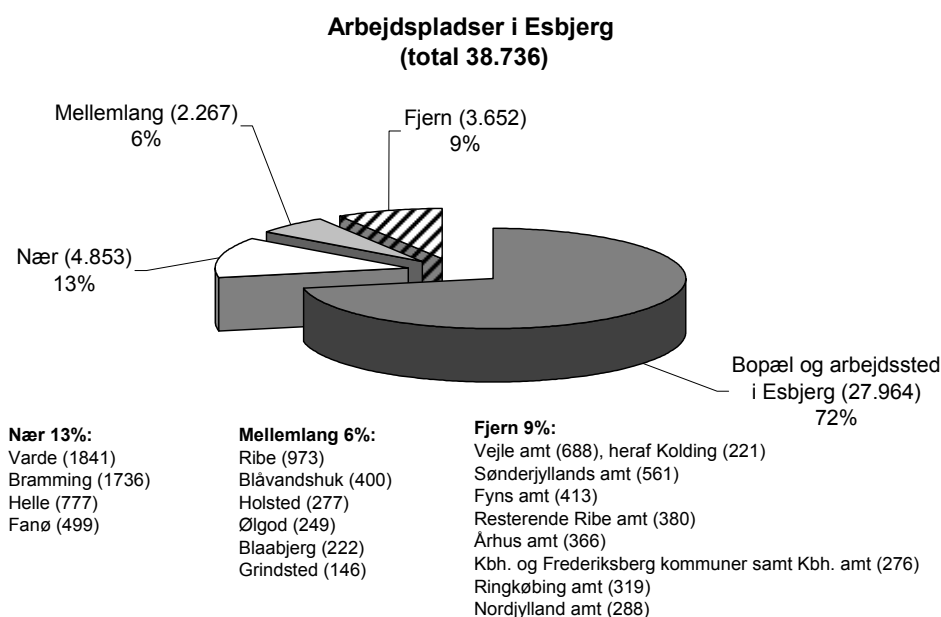
### **1.2.1. Esbjergs arbejdskraftopland**

Esbjerg er, som nævnt, i høj grad et lokalt arbejdsmarked, hvor 72% af kommunens arbejdspladser er besat af personer med bopæl i kommunen. Det *nære* arbejdskraftopland består af Varde, Bramming, Helle og Fanø, hvorfra pendlere i alt besætter 13% af arbejdspladserne i Esbjerg. Indpendlingen fra det nære arbejdskraftopland sker særligt fra Varde og Bramming.

Det *mellemlange* arbejdskraftopland består af i alt seks kommuner, hvorfra flest indpendlere til Esbjerg kommer fra Ribe og Blåvandshuk.

I alt 9% af Esbjergs arbejdspladser er besat med indpendlere fra det *fjerne* arbejdskraftopland, hvilket stort set svarer til gennemsnittet for amtet, men er væsentligt lavere end for Billund, Varde og Vejen. Målt i antal arbejdspladser er der dog tale om en betydelig indpendling, ca. 3.700 personer. Særligt indpendlingen fra de tilstødende amter mod øst og syd er stor.

**Figur 1.1: Esbjergs arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern**



Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5% eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange eller fjerne arbejdskraftopland) er nævnt.

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Esbjerg ser dermed ud til at have et relativt velafgrænset arbejdskraftopland bestående af nabokommunerne, samt Ribe og Blåvandshuk.

Afgrænsningen er mindre klar, når arbejdsmarkedet opdeles i forhold til de beskæftigedes uddannelse. Blandt de beskæftigede med korte videregående uddannelser i Esbjerg bor over 20% således længere væk end nabokommunerne. For gruppen af beskæftigede med lange videregående uddannelser er andelen endnu højere, nemlig 27%.

Tendensen med højere mobilitet blandt korte og lange videregående uddannelser genfindes ikke blandt de beskæftigede med disse uddannelser, der bor i Esbjerg Kommune. Udpendingen længere væk end nabokommunerne er på samme niveau som for erhvervsfagligt uddannede og mellemlange uddannelser.

Der ser således ud til at være et uddannelsesmæssigt underskud i Esbjerg, der løses gennem rekruttering af arbejdskraft fra fjernere arbejdsmarkeder. For de korte videregående uddannelser gælder for de tekniske fag, at langt hovedparten af de, der rekrutteres, bor længere væk end nabokommunen. Rekrutteringen sker til de store industrivirksomheder i området. Blandt de lange videregående uddannelser er det de

samfundsvidenskabeligt og sundhedsvidenskabeligt uddannede, der primært rekrutteres fra et større opland. Førstnævnte kan henføres til den kommunale administration i Esbjerg, og sidstnævnte til Sydvestjysk sygehus i Esbjerg.

Endvidere er der store forskelle i Esbjergs arbejdskraftopland, når man anskuer det brancheopdelt. Råstofudvikling samt forsyning, dvs. Esbjergs offshore-industri, rekrutterer knap 60% af deres arbejdskraft uden for kommunen. Særligt den fjerne indpendling er høj. Godt 40% af arbejdspladserne i branchen er besat med medarbejdere, der pendler fra det fjerne arbejdskraftopland. Også inden for Bygge og Anlæg samt Hotel- og Restaurationsvirksomhed sker en relativ stor del af indpendlingen fra det fjerne arbejdskraftopland. Det er brancher kendetegnet ved blandt andet sæsonarbejde, hvilket kan være en af de bagvedliggende årsager hertil.

Særligt til de sociale institutioner er indpendlingen lav. I alt 85% af kommunens arbejdspladser i de sociale institutioner er således besat med personer med bopæl i kommunen.

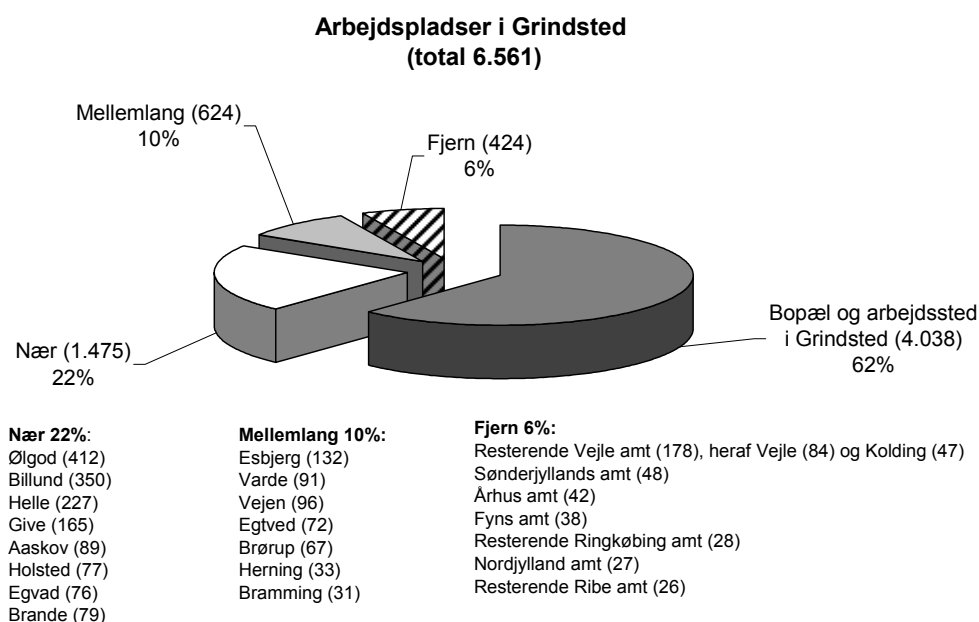
### **1.2.2. Grindsteds arbejdskraftopland**

I Grindsted er 62% af arbejdspladserne besat med borgere bosat i Grindsted Kommune. Grindsteds *nære* arbejdskraftopland udgøres af de i alt otte nabokommuner, der grænser op til Grindsted. I alt 22% af Grindsteds arbejdspladser er besat med indpendlere fra disse kommuner, dog med Ølgod og Billund som de vigtigste leverandører af arbejdskraft.

Grindsteds *mellemlange* arbejdskraftopland består af en lang række kommuner, hvorfra der i alt rekrutteres til 10% af arbejdspladserne i Grindsted. Her er Esbjerg, Varde, Vejen, Egtved og Brørup de primære leverandører af arbejdskraft i det mellemlange arbejdskraftopland.

Fra det *fjerne* arbejdskraftopland besættes 6% af Grindsteds arbejdspladser. Her er det særligt fra Vejle Amt, at der indpendles, herunder fra trekantsområdet (især Vejle og Kolding). Generelt har det tilstødende regionale arbejdsmarked i Vejle Amt stor betydning for Grindsted. Også fra nabokommunen Give og fra Egtved pendler relativt mange personer til Grindsted.

**Figur 1.2: Grindsteds arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern**



Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5% eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange eller fjerne arbejdskraftopland) er nævnt.

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

De beskæftigede i Grindsted pendler nært, i overvejende grad til nabokommunen Billund. Pendling over mellemlange eller fjerne distancer sker ikke i samme omfang.

Grindsted er særligt afhængig af indpendling af arbejdskraft med videregående uddannelser. Det gælder for såvel KVU'ere, MVU'ere og LVU'ere. Særligt adskiller sidstnævnte sig ved i høj grad at pendle til deres arbejdspladser i Grindsted fra det fjerne arbejdskraftopland.

I Grindsted er tre brancher kendetegnet ved en relativt høj indpendling af arbejdskraft<sup>4</sup>: Træ, papir og grafisk industri, engroshandel samt sundhedsvæsenet. Til de to førstnævnte pendler relativt mange fra det fjerne arbejdskraftopland, mens en stor del af pendlingen til sundhedsvæsenet sker enten fra nabokommunerne eller fra det mellemlange arbejdskraftopland.

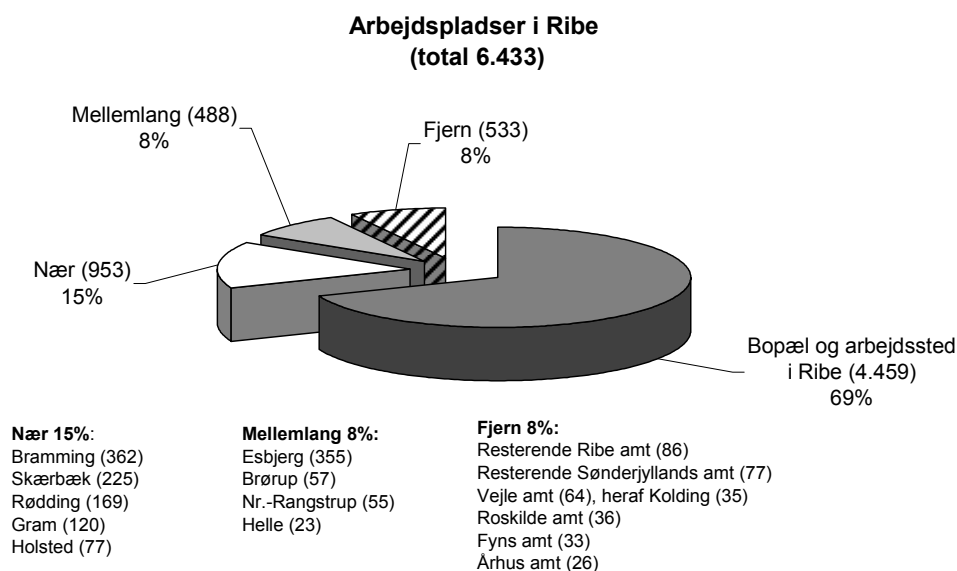
<sup>4</sup> Ser bort fra de brancher, som kun beskæftiger relativt få.

### 1.2.3. Ribes arbejdskraftopland

Knap 70% af arbejdspladserne i Ribe er besat med personer, der har bopæl i kommunen, mens 15% af kommunens arbejdspladser er besat med pendlere, der er bosat i nabokommunerne. Ribes *nære* arbejdskraftopland består af Bramming, Skærbæk, Rødding, Gram og Holsted med de tre førstnævnte som primære. Det nære arbejdskraftopland inkluderer således flere af nabokommunerne i Sønderjyllands Amt.

Det *mellemlange* arbejdskraftopland består af Esbjerg, Brørup, Nr.-Rangstrup og Helle, med Esbjerg som den primære leverandør af arbejdskraft. I alt 8% rekrutteres fra det mellemlange arbejdskraftopland.

**Figur 1.3: Ribes arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern**



Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5% eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange)

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Fra det *fjerne* arbejdskraftopland besættes i alt 8% af Ribes arbejdspladser. Det fjerne arbejdskraftopland består primært af de fjerntliggende kommuner i Ribe Amt samt den resterende del af Sønderjyllands Amt og Vejle Amt.

Knap 40% af borgerne i Ribe pendler ud af kommunen. Den mellemlange pendling er relativ høj – og denne dækker primært over udpending til Esbjerg.

Ribe må således – på trods af en sydlig placering i amtet – ud fra et arbejdskraftperspektiv siges at have tættere bånd til kommunerne i Ribe Amt end til kommunerne i Sønderjyllands Amt. Særligt Esbjerg og Bramming spiller en afgørende rolle.

Ribe adskiller sig fra blandt andet Esbjerg og Grindsted ved, at der er en relativ stor andel af både KVU'erne og LVU'erne, der bor og arbejder i kommunen. Ribe er dog afhængig af rekruttering af LVU'ere fra det fjerne arbejdskraftopland. Knap 20% af LVU'erne rekrutteres således fra det fjerne arbejdskraftopland.

Særligt tre brancher er afhængige af indpendling<sup>5</sup>. Detailhandlen, offentlig administration og transport. Særligt for de to førstnævnte er den fjerne pendling relativ høj. Den amtslige administration ligger i Ribe, hvilket forklarer en del af indpendlingen til offentlig administration.

Omvendt gælder det for mineralolie-, kemisk- og plastindustrien, hotel og restauration og undervisning, at Ribe er relativt selvforsynende med arbejdskraft.

#### **1.2.4. Vejens arbejdskraftopland**

Kun halvdelen af Vejens arbejdspladser er besat med borgere fra Vejen. Det *nære* opland, hvorfra 21% af arbejdskraften rekrutteres, består af nabokommunerne, hvoraf Brørup og Rødding er de mest betydningsfulde.

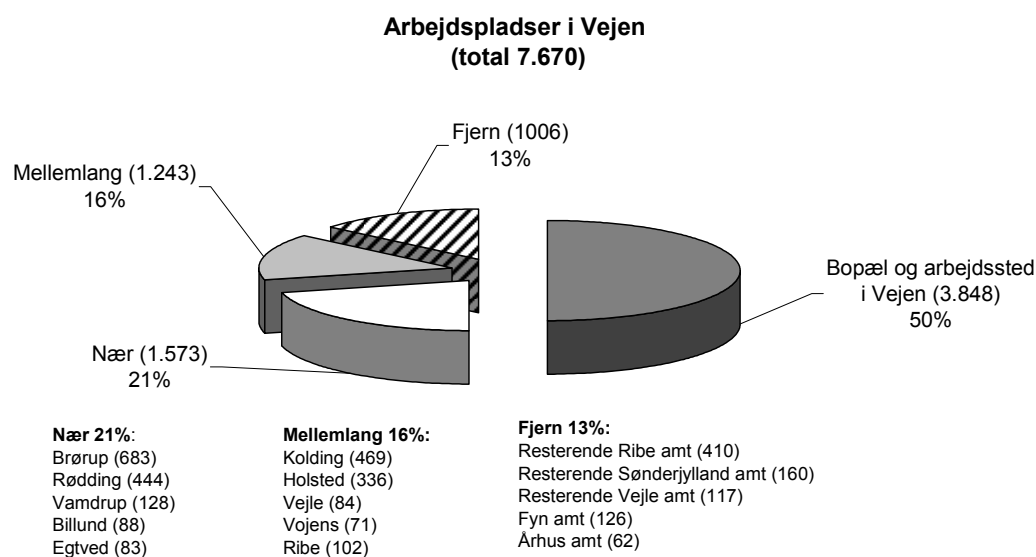
Kolding og Holsted er de kommuner, der bidrager med flest indpendlere fra det *mellem*lange arbejdskraftopland, som i alt bidrager med 16%.

Der rekrutteres en relativ stor andel *fjernt*, dog primært fra kommunerne mod vest og syd i amtet, Bramming, Esbjerg og Ribe.

---

<sup>5</sup> Her ses bort fra de brancher, der kun beskæftiger relativt få.

**Figur 1.4: Vejens arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern**



Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5% eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange)

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Vejens arbejdskraftopland består således overvejende af Brørup, Rødding, Kolding, Holsted samt Bramming, Esbjerg og Ribe. Således går det som et bælte fra vest til øst.

Vejen er i høj grad afhængig af indpendling af KVVU'ere og LVU'ere. Kun 32% med disse uddannelsesstyper bor og arbejder i kommunen. I stedet rekrutteres de i stedet særligt fra det fjerne arbejdskraftopland. Det gælder for knap 30% for begge grupper. For de korte videregående uddannelser er det stort set kun tekniske fag, der rekrutteres fra det fjerne arbejdskraftopland, mens det for de lange videregående uddannelser er de humanistiske og samfundsvidenskabeligt uddannede, der rekrutteres længere væk.

Idet indpendlingen til Vejen generelt er stor, er en lang række brancher også afhængig af indpendling af arbejdskraft. Det gælder i høj grad følgende, hvor 60% af de ansatte eller derover er pendlere: Nærings- og Nydelsesmiddelindustrien Forretnings-service og Råstofudvinding samt forsyning. Særligt for de to sidstnævnte er den fjerne indpendling relativ høj, på hhv. 26% og 25%.

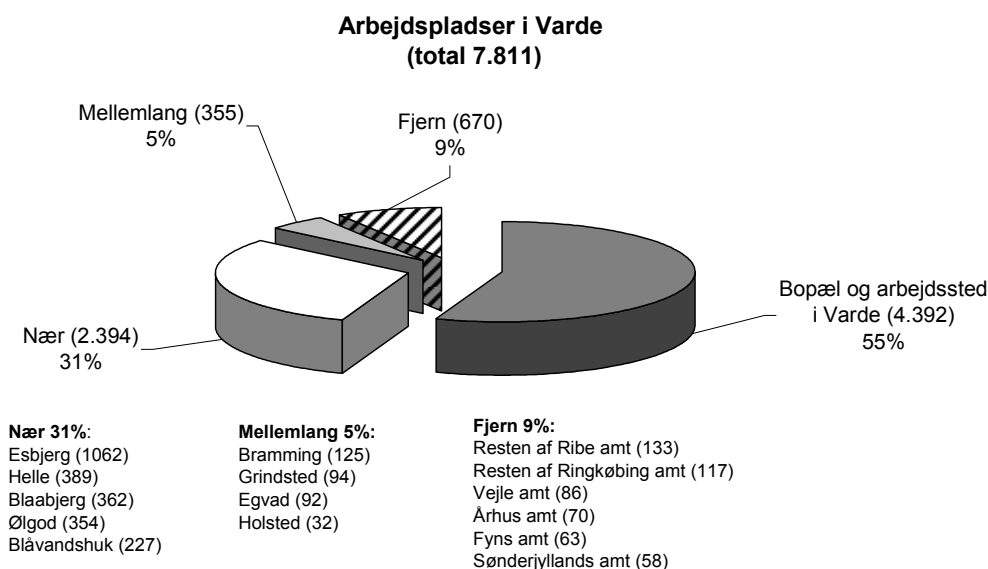
### 1.2.5. Vardes arbejdskraftopland

I Varde er godt halvdelen af kommunens arbejdspladser besat med indpendlere. En relativ stor andel af disse kommer fra det *nære* opland, med Esbjerg som den primære leverandør af arbejdskraft.

Fra kommunerne i næste række, dvs. det *mellemlange* opland, rekrutteres kun relativt få. De primære arbejdskraftleverandører i det mellemlange opland er Bramming og Grindsted.

Indpendling fra det *fjerne* opland besætter 9% af Vardes arbejdspladser. Over halvdelen af disse indpendlere kommer fra de dele af hhv. Ribe og Ringkøbing amter, som ikke er en del af det nære eller mellemlange opland, samt fra Vejle Amt.

**Figur 1.5: Vardes arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern**



Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5% eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange)  
 Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Vardes og Esbjergs arbejdskraftoplande er således tæt knyttet. De optræder som oplande indbyrdes, og der sker en del indpendling fra kommuner som Bramming, Helle, Holsted, Blåvandshuk og Blaabjerg. Hvor Esbjerg rekrutterer en del arbejdskraft fra syd, særligt fra Ribe, rekrutterer Varde i stedet lidt kraftigere fra nord.

Det overordnede billede for Varde kan også iagttages, når arbejdsmarkedet opdeles i forhold til de beskæftigedes uddannelse. Der er, f.eks. sammenlignet med Esbjerg og

Ribe, tale om en relativ høj indpendling for alle uddannelser. Der er dog samtidig forskel på tværs af de beskæftigedes uddannelse. Der sker en relativ stor indpendling af KVVU'ere og LVU'ere på godt 50%, mens de lavere uddannede ikke indpendler i samme grad. Særligt den fjerne indpendling af KVVU'ere og LVU'ere er relativ høj.

Også indpendling til de forskellige brancher følger det generelle mønster for Varde, hvilket betyder, at en lang række brancher har en indpendling i størrelsesordenen 45-50%, hvoraf en stor del indpendler fra det nære opland.

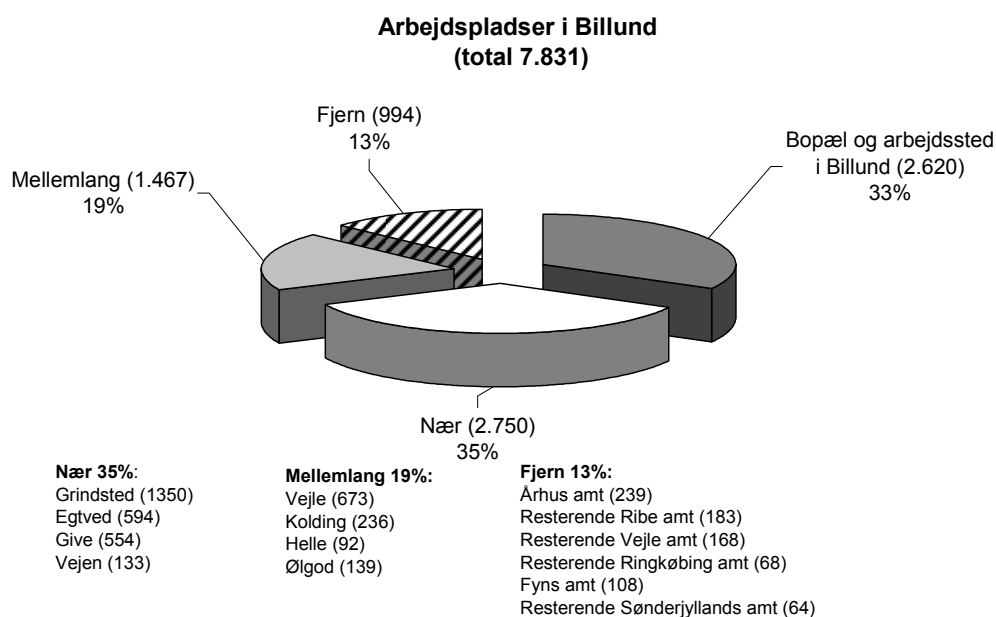
Der er dog også brancher, der skiller sig ud: Forretningsservice, mineralolie-, kemisk- og plastindustrien, Jern- og metalindustrien, Transport samt Offentlig administration er i særlig grad afhængige af arbejdskraft udefra. Den nære indpendling er dominerende for de fleste af disse brancher. En undtagelse er Offentlig administration, hvor knap 1/3 af arbejdskraften rekrutteres fra det fjerne opland. En stor del af indpendlingen i denne branche kan henføres til Varde kaserne.

#### **1.2.6. Billunds arbejdskraftopland**

Billunds arbejdskraftopland kan betragtes som modpolen til Esbjergs. Kun 33% af de, der har job i Billund, er også bosat i kommunen. Pendling fra det *nære* opland er det hyppigste. I alt 35% pendler hver dag til Billund fra nabokommunerne, og særligt fra Grindsted, Egtved og Give. En del pendler dog også ind fra trekantsområdet, særligt Vejle og Kolding, dvs. fra det *mellemlange* opland.

Den *fjerne* indpendling ligger en smule over gennemsnittet for alle kommunerne i Ribe Amt. Det fjerne arbejdskraftopland for Billund adskiller sig dog fra de resterende ved, at særligt indpendlingen fra Århus Amt er stor, hvor særligt LEGO må forventes at være storaftager af denne arbejdskraft.

**Figur 1.6: Billunds arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern**



Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5% eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange)  
 Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Billunds arbejdskraftopland er således kendetegnet ved i høj grad at strække sig ud over kommunegrænsen. Oplandet rækker primært ind i nabokommunerne mod nord og øst, men samtidig også ind i trekantsområdet og i Århus Amt.

Mønstret er det samme for alle uddannelsesgrupper. Relativt få bor og arbejder i kommunen. Der er dog forskelle. Således er indpendlingen særlig stor for de gymnasialt uddannede, bachelorer, KVU'ere og LVU'ere. Kun 21% af LVU'erne, der arbejder i Billund, er også bosat i kommunen. Samtidig adskiller disse grupper sig ved, at en stor del af penderne rekrutteres fra det mellemlange og fjerne opland.

Der er store forskelle på tværs af branche, om end der ikke er nogle brancher i Billund, der i høj grad er selvforsynende med arbejdskraft. Særligt afhængige er indpendling er Møbel-, Sten-, Ler- og Glasindustri og anden industri, som blandt andet omfatter LEGO, og Transport, som inkluderer Billund Lufthavn. For førstnævnte er særligt indpendlingen fra det nære opland stor, mens sidstnævnte i høj grad er afhængig af indpendling fra det fjerne opland.

### 1.2.7. Statistisk afgrænsning af delarbejdsmarkederne i Ribe Amt

Med Strukturkommissionen er en nytegning af Danmarkskortet blevet aktuelt. En lang række faktorer vil være afgørende for, hvordan stregerne skal slås, og de lokale arbejdsmarkeders indbyrdes afhængighed vil naturligvis kun være én blandt mange. Vi beskriver dog nedenfor naturlige kommunesammenlægninger set fra et arbejdsmarkedsperspektiv, vel vidende at andre faktorer kan trække i retning af andre strukturovervejelser.

I det følgende anvendes en tilgang, der tidligere har været anvendt til en kortlægning af sammenhænge på det nationale arbejdsmarked<sup>6</sup>.

Princippet i analysen er, at de enkelte kommuners indbyrdes relationer beregnes ved at sammenholde pendlingen mellem to kommuner i forhold til beskæftigelsen i de to kommuner. Endvidere inddrages kommunernes størrelse målt i antal arbejdspladser i forhold til det samlede antal arbejdspladser i det område, der analyseres. Der sættes derefter en nedre grænse for, hvor stærk relationen mellem to kommuner skal være, før de kan siges at udgøre et lokalt arbejdsmarked. Der er således ikke nogle geografiske krav til definitionen af arbejdskraftområder. Det sidste trin i analysen er at sammenligne pendlingsmønstrene for alle kommuner i en såkaldt klyngeanalyse<sup>7</sup>, hvor kommuner, der har samme pendlingsmønster, lægges sammen.

Den samlede klyngeanalyse af arbejdsmarkedet i Ribe Amt giver som resultat, at kommunerne i Ribe Amt indgår i seks arbejdskraftområder<sup>8</sup>, jf. figuren nedenfor.

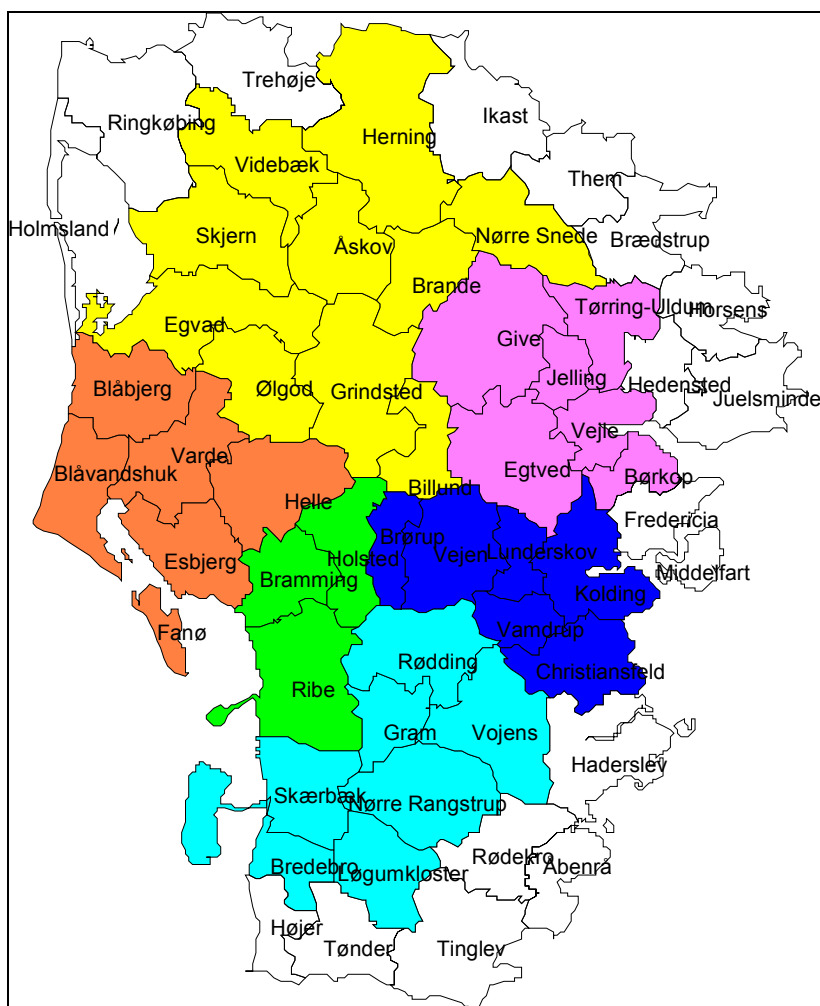
---

<sup>6</sup> 'Functional Economic Areas of Denmark: Applying Input-Output Techniques to Commuting', Knud Kristensen, Forskningscenter Bornholm, 1998.

<sup>7</sup> Der kan læses mere om metoden bag klyngeanalysen i baggrundsrapporten.

<sup>8</sup> I baggrundsrapporten er analysen også gennemført med afsæt i en detaljeret gennemgang af pendlingsmønstre i amtets 14 kommuner. Der er dog kun mindre variationer i udfaldet af de to analyser.

Figur 1.7: Sammenhængende arbejdskraftoplade i Ribe Amt – alle beskæftigede



Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Arbejdsmarkedet omkring Esbjerg er afgrænset til Blåvandshuk, Blåbjerg, Fanø, Helle og Varde.

Ribe og Bramming indgår ikke som en del af Esbjergs arbejdskraftoplade. Disse to kommuner udgør sammen med Holsted et selvstændigt arbejdsmarked, dvs. deres indbyrdes bånd og tilknytningen til arbejdsmarkedet mod øst og syd er tilsyneladende stærkere end tilknytningen til Esbjerg.

Vejen og Brørup indgår som en del af arbejdsmarkedet omkring Kolding, mens det fjerde og sidste arbejdsmarked består af Billund, Grindsted og Ølgod, der er en del af Hernings arbejdsmarked.

Sammenhængende på arbejdsmarkedene for forskellige uddannelsesgrupper i Ribe Amt kan analyseres efter samme metode. Samlet set er der kun mindre forskydninger, når arbejdsmarkedet opdeles for de forskellige uddannelsesgrupper:

- For de *ufaglærte* er der ikke tale om seks velafgrænsede delarbejdsmarkeder, men for en lang række lokale arbejdsmarkeder. Det skyldes, at de ufaglærte i langt højere grad end de øvrige grupper arbejder i samme kommune som de bor, eller i nabokommunen. Samlet er det således tæt på 90% af de ufaglærte, der arbejder enten i bopælskommunen eller nabokommunen. Det betyder eksempelvis, at Esbjerg sammen med Fanø udgør et arbejdsmarked, mens Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde udgør et andet arbejdsmarked for de ufaglærte.
- For de *erhvervsfagligt uddannede* vokser arbejdsmarkedet omkring Esbjerg, således at Ølgod og Grindsted også indgår som en del af Esbjergs arbejdskraftopland. Billund skifter til at blive en del af Vejles arbejdskraftopland, mens Ribe og Vejen begge indgår i et stort område sammen med bl.a. Kolding.
- For de *korte videregående uddannelser* er Esbjergs arbejdskraftopland en del større end for den samlede arbejdsstyrke, da Egvad og Bramming også indgår. Grindsted er orienteret mod Herning, Billund mod Vejle, og Vejen mod Kolding. Ribe er ikke længere en del af amtets arbejdskraftopland, da denne kommune indgår i en klynge sammen med de Sønderjyske kommuner.
- Også for de *mellemlange videregående uddannelser* indgår Ribe i en klynge sammen med de sønderjyske kommuner, mens MVU arbejdsmarkedet omkring Esbjerg er lidt mindre end det samlede arbejdsmarked. Denne gruppe beskæftigede rekrutteres derfor i høj grad lokalt omkring Esbjerg. Grindsted og Billund hører sammen med den nordlige del af Vejle Amt, mens Helle, Bramming, Holsted, Brørup og Vejen hører til den sydlige del af Vejle Amt.
- For de *lange videregående uddannelser* er det særligt arbejdsmarkedet omkring Esbjerg, der afviger fra det samlede arbejdsmarked, ved at det strækker sig væsentligt længere nordpå og mod syd. Igen er Ribe ikke længere en del af amtets arbejdskraftopland, da denne kommune indgår i en klynge sammen med de Sønderjyske kommuner.